

URBACT NOVICE

JANUAR 2015

Big data in open data za boljše javne storitve

Besedni zvezi *big data* in *open data*, v slovenščini veliki podatki in odprti podatki, se v zadnjem času pogosto pojavljata v kontekstu urbanega vladovanja (*governance*). Kaj pa pomenita? Poznamo dobre prakse? Kako lahko mesta postanejo pametnejša z uporabo svojih podatkov kot tudi podatkov iz drugih virov? In kako jih lahko mesta izkoristijo za boljše vladovanje?

Evropska komisija je julija 2014 kot del [Digitalne agende](#) zagnala novo strategijo o velikih podatkih, s katero želi pospešiti prehod v gospodarstvo, ki temelji na podatkih. Evropski regulativni okvir vključuje [Direktivno o ponovni uporabi informacij javnega sektorja](#), ki je začela veljati leta 2013 in se nanaša na informacijski material javnega sektorja ter spodbuja njegovo ponovno uporabo.

Odprti podatki pa niso le predpis, temveč tudi orodje, ki nam lahko pomaga razumeti in razvijati mesta, odpirati statistične in geografske baze podatkov v skladu s predpisi in ustvarjati nove platforme, odprte prebivalcem, raziskovalcem, podjetjem in drugim deležnikom. Odprti podatki temeljijo na kriterijih trajnosti in omogočajo boljše spremljanje strateških načrtov in nalaganje novih podatkov iz drugih virov, še zlasti s strani prebivalcev. Ključno je, da je z njimi mogoče spodbujati soustvarjanje v mestih.

Tukaj je nekaj primerov mest in njihovih prebivalcev, ki delajo pomembne korake h kulturi odprtih podatkov in že gradijo na rezultatih, saj lahko javne storitve izvajajo bolj ciljano in učinkovito.

Umeå, odprti podatki za soustvarjanje in trajnost

Mesto Umeå s 177.000 prebivalci na severu Švedske je pionir v razvoju orodij, ki temeljijo na odprtih podatkih. Uporabljajo jih za krepitev kulture in strategij energetske učinkovitosti.

Umeå kot Evropska prestolnica kulture 2014 uporablja platformo [Open Source platform](#), ki spodbuja prebivalce, kreativne delavce, kulturne institucije, prostovoljske organizacije, podjetja in javne službe, da prispevajo ideje za projekte na področju kulture in športa. Umeå si obeta, da bo s tem postala tudi bolj priljubljena destinacija za študente, podjetnike, kretivce in investitorje.

Umeå je odprte podatke uporabljala tudi za izvedbo projekta trajnostne gradnje in energetske obnove [Sustainable Älidhem](#), ki je leta 2013 prejel evropsko nagrado za trajnostno energijo. Jasni in transparentni kazalniki so pomembna sestavina vsakega uspešnega projekta. Združili so podatke, ki jih je zbralo mesto, s podatki občinskih javnih podjetij in jih analizirali na mikro ravni. Tako so lahko celo na ravni

gospodinjstva določili stanovanjski sklad, kjer je mogoče močno izboljšati energetska učinkovitost. Združevanje podatkov mestne statistike in energetskih podjetij omogoča zelo napredni okvir za spremljanje in ciljano izvajanje ukrepov na lokalni ravni.

Umeå razume, da je delo z odprtimi podatki politična odločitev, ki prinaša tveganja, vendar je lahko tudi izjemno nagrajujoče.

Aplikacije za boljše javne storitve

[Nesta](#) iz Velike Britanije v sodelovanju s partnerji [Code for Europe](#) gosti [Civic Exchange network](#), ki mestom omogoča iskanje in izmenjavo tehnologij, s katerimi lahko izboljšajo izvajanje javnih storitev. Projekt temelji na dejstvu, da se mesta po vsej Evropi soočajo s podobnimi problemi, od preobremenjenega javnega prometa do nizke participacije javnosti. Mnogo se jih v iskanju rešitev za te probleme zateka k digitalni tehnologiji. Tehnološka orodja in aplikacije je mogoče deliti in jih dati v uporabo drugim, ali pa služijo kot navdih ali dokaz, da zadeva deluje. Vse tehnologije se osredotočajo na prebivalce, prizadevajo si izboljšati kakovost življenja, so dodelana, preizkušena na vsaj eni lokaciji in s podatki izkazujejo, da so koristna in učinkovita.

Tukaj je nekaj zanimivih primerov s platforme:

[Bürgerforum Vorarlberg](#) je spletna in mobilna aplikacija, ki prebivalcem omogoča mapiranje skupnostnih problemov in poročanje o njih lokalni upravi. Za zvezno deželo Vorarlberg sta jo razvila lokalna [VN](#) in [Vol.at](#), uporabniki pa lahko preko nje posredujejo fotografije ali komentarje o lokalnih problemih, kot so luknje na cesti in grafiti, s pomočjo tehnologije *geotagging* pa se podatek avtomatsko opremi še z lokacijo. Informacija se nato neposredno usmeri na za to zadolžen oddelek na lokalni upravi, uporabniki pa lahko preko aplikacije spremljajo napredek svojega vnosa.

[Collideoscope](#) gradi na uspešni aplikaciji [FixMyStreet](#), ki pomaga prebivalcem poročati in razpravljati o lokalnih problemih, ki jih prepoznavajo v svojem prostoru, ter jih posredovati lokalni upravi, tako jih vnesejo na zemljevid. Collideoscope je orodje za poročanje o kolesarskih nesrečah in varnostnih tveganjih, s katerim želijo izboljšati varnost in počutje kolesarjev v mestu. Preko nje prebivalci poročajo o nesrečah ali nevarnih pripetljajih, ki vključujejo kolesarje, istočasno pa aplikacija kartira črne točke ter tako informira prometne načrtovalce.

[Helsinki Open City Council](#) je aplikacija, ki prebivalce obvešča o delu mestnega sveta. Preko nje so prebivalci obveščeni o problemih, predlogih, izjavah, sklepih, prisotnosti in glasovanju na posameznih sejah mestnega sveta. Aplikacija zaradi dinamične strukture in odprtih podatkov zagotavlja nenehno sveže informacije.

Iz teh primerov se lahko učijo tudi Urbactova mesta, dobijo lahko navdih in zamisli ter informacije o programski in strojni opremi, ki se skriva za orodji z odprtimi podatki.

Tako jih lahko začnejo tudi sama uporabljati ter izboljševati kakovost svojih storitev.

[Povezava do originalnega članka](#)

Sally Kneeshaw, Urbactova strokovnjakinja

Živahni pločniki – le za pešce?

Pločniki so bili vse od konca 19. stoletja, ko so jih pričeli graditi, prizorišča mnogih dejavnosti – od sprehajanja in postavanja do prometa in ulične trgovine. Čeprav jih razumemo kot »osrednji javni prostor v mestu« in »najvitalnejši organ« mesta, ločnica med družbeno in fizično dimenzijo pločnika ni vedno očitna.

Ob koncu devetnajstega stoletja se je gradnja pločnikov izjemno razmahnila, gradili so jih v Londonu, Parizu in večini drugih evropskih mest. Veliki bulvarji v Parizu, na Dunaju in v Barceloni so velikodušno ponudili prostor množicam urbanih *flâneurjev*, ki so se lahko po njih sprehajali in tam postavali. Pločniki so bili pogosto motiv impresionističnih slikarjev, ki so ulične prizore ovekovečili na svojih platnih, ter pripomogli k temu, da so se v kolektivni spomin vtisnili kot utelešenje urbanega načina življenja devetnajstega stoletja.

Pločnike so pričeli urejati predvsem zaradi hoje, hoje kot načina mobilnosti. Omogočali so neovirano gibanje pešcem in vsi drugi uporabniki so se morali temu podrediti in sprejeti določene omejitve. Predpostavka, da so pločniki namenjeni predvsem hoji, se je prenesla še v enaindvajseto stoletje.

Samo generacijo kasneje so postale aktivnosti, ki ogrožajo segregacijo, vsakdanje. Uporabniki pločnikov imajo do motečih elementov in ljudi ambivalenten odnos. Dogodki, ki motijo premikanje in ovirajo ali upočasnjujejo gibanje, so v nasprotju z dojemanjem pešca kot glavnega uporabnika pločnika.

Pločniki predstavljajo paradoks. Različni nameni rab se namreč prekrivajo in ravno raznoliko dogajanje, ki se s tem pojavi, pritegne ljudi na ulico. Istočasno pa si lahko te aktivnosti med seboj nasprotujejo.

Ljudje, ki so odvisni od dejavnosti na ulici, postanejo problem. Predpisi morajo spodbujati javni interes, toda ker je javnosti več in so njihove potrebe in interesi različni, je v tem primeru javni interes nejasen.

Za priseljence ulična trgovina že tradicionalno pomeni odskočno desko v novem okolju. S tem pa konkurirajo uveljavljenim trgovinam in zbujejo nezadovoljstvo konkurentov, ki jih takšno prisvajanje javnega prostora ogroža.

Občine ulični trgovini nasprotujejo v imenu »javnega zdravja«, »estetike« ali pravice javnosti do »neoviranega gibanja« ali pa se predpisi, ki jo regulirajo, nanašajo na hrup, zastoje in odplake. Javnost si ulične prodajalce stereotipno predstavlja kot »glasne«, »nespoštljive« in »nezaželene«.

Občine se strinjajo, da so pešci edini legitimni uporabniki pločnikov. Ali povedano drugače, pešce dojemajo kot javnost, za katero se pločniki urejajo, in njihovo neovirano gibanje opravičuje prepoved drugih motečih aktivnosti.

Ulični prodajalci in njihovi zagovorniki trdijo, da so pločniki sicer čudovit prostor za neovirano in urejeno gibanje pešcev, ki ga je treba zaščititi, vendar imajo tudi večnamensko funkcijo in prodaja (ki je vir preživetja) se jim zdi popolnoma legitimna raba.

Argumenti in protiargumenti kažejo na dve nasprotujoči si sliki. Eno je predstava javnosti, ki si pločnike predstavlja kot varne, čiste, predvidljive, urejene in estetsko privlačne urbane krajine, ki povezujejo točke izvora s cilji in služijo kot vhodi v storitvene in stanovanjske prostore. Ogroža pa jo druga slika, ki jo ima večinoma priseljenska javnost. Ta si pločnike za namene prodaje in ekonomske izmenjave (s telesi in predmeti) aktivno prisvaja. Glede na zgled iz zgodovine in sedanosti je trk teh dveh predstav vedno znova izvor konfliktov.

Na eni strani so ulični prodajalci, ki zagovarjajo svojo pravico do mesta in rabo javnih prostorov za ekonomske dejavnosti. Na drugi strani se uveljavljeni trgovci in prebivalci srednjega in višjega sloja pritožujejo nad neurejenostjo, zastoji, neredom in nelojalno konkurenco uličnih trgovcev.

Mestne uprave, ki se tako znajdejo med tema dvema skupinama, toda pogosto bolj na strani prebivalcev višjih slojev in trgovcev, pripravljajo odloke in predpise, s katerimi poskušajo s tehničnimi sredstvi razreševati konflikte vrednot in kulturnih norm. Toda politične boje za rabo javnega prostora mestni odloki, coniranje in predpisi javnega reda redko popolnoma razrešijo.

Nekatere mestne politike si prizadevajo odstraniti, omejiti ali prepovedati konfliktne dejavnosti. Pogosto se zgodi, da zamenjajo družbeni aspekt javnega prostora (preko katerega ljudje razvijejo razmerja, izražajo interese in živijo skupna in raznolika življenja) z dojemanjem javnega prostora kot fizične entitete (ki jo je mogoče nadzorovati). Mestni ukrepi so tako občasne reakcije kot tudi proaktivni poskusi za očiščenje javnega prostora. Mesta potrebujejo inovativne pristope, saj bodo le tako lahko integrirala različne aktivnosti in nasprotujoče si cilje in nadaljevala proces, ki ustvarja prostore za različne javnosti.

Fernando Barreiro, vodilni partner projekta USER

[Povezava do originalnega članka](#)

Več

Spletna stran projekta [USER](#)

[Inovacije v javnem prostoru](#)

[Peer review koristen tudi pri Urbactovih projektih](#)

[Getting Residents Involved in Improving Public Spaces: Lessons Learned](#) – URBACT blog

11 nasvetov za uspešno financiranje (lokalnih akcijskih načrtov)

[ESIMeC](#) je eno od Urbactovih pilotnih izvajalskih omrežij, ki testirajo, kako koristno je mednarodno sodelovanje v fazi implementacije lokalnih akcijskih načrtov. Pilotna omrežja so pričela delovati v začetku leta 2014 in trajajo do marca 2015, zato je sedaj dober trenutek, da pregledamo opravljeno delo in predstavimo, česa smo se naučili.

V tem članku bomo predstavili lekcije s področja financiranja. Pisali smo že o [vladovanju \(*governance*\) in vključevanju deležnikov](#) ter o [merjenju učinkov](#). Če vas zanimajo ta področja, sledite povezavam.

Mesta, vključena v omrežje ESIMeC, so svoje lokalne akcijske načrte končala v trenutku, ko so začela sredstva v strukturnih skladih iz programskega obdobja 2007–2013 kopneti. Nekateri partnerji – konkretnije, Bistrita in Sabadell – so financiranje za nekatere ukrepe sicer uspeli zagotoviti še iz starih programov, ostali pa so se morali znajti drugače. Zato smo se na našem četrtem mednarodnem srečanju novembra 2014 posvetili metodam financiranja. Zavedamo se namreč, da morajo mestne uprave, glede na vztrajno zmanjševanje javnih financ, spremeniti razmišljanje o tem, kako financirati svoje dejavnosti. Delno gre za to, da je treba z manj narediti več, po drugi strani pa kultura subvencij ustvarja odvisnost. Drugi, bolj inovativni pristopi imajo lahko večji in bolj trajnostni učinek. Zbrali smo strokovnjake za množično financiranje, inovativno rabo evropskih sredstev, finančne instrumente, javno-zasebna partnerstva in obveznice z družbenim učinkom iz vse EU, saj smo želeli spoznati nove možnosti financiranja in oceniti njihovo ustreznost za uresničevanje lokalnih akcijskih načrtov. Tukaj je nekaj nasvetov, ki lahko pridejo prav vsem mestom:

1. Ko razvijate lokalni akcijski načrt poskusite poleg tradicionalnih virov razmisliti tudi o novih in drugačnih virih financiranja.
2. Začnite z jasno idejo, kaj si želite narediti, do katerih virov že imate dostop, za kaj potrebujete dodatno financiranje, koliko sredstev potrebujete in kdaj jih potrebujete.

3. Veliko mest si prizadeva pridobiti sredstva na inovativne načine, tako za veliko kot manjše projekte. Poglejte, kaj počnejo!
4. Ne pozabite, da je čas, ki ga zaposleni porabijo za pripravo proračuna za implementacijo lokalnega akcijskega načrta, neprecenljiv.
5. Bodite pripravljeni razmišljati izven ustaljenih vzorcev in pretehtati inovativne načine financiranja, toda ne zapletajte se po nepotrebnem.
6. Razmislite o uporabi mreže za financiranje, v kateri upoštevate različne potencialne vire financiranja ter njihove pozitivne in negativne strani.
7. Razvijte načrt za zbiranje finančnih sredstev, v katerem je jasno zastavljeno, od kod boste pridobili financiranje ter kdo je zadolžen za posamezni element in kaj so njegove naloge.
8. Predstavljajte si, da gre za sestavljanke – različni deli se morajo skladati in sestaviti celostno sliko.
9. Zapomnite si, da je treba veliko dela opraviti, ko je financiranje že zagotovljeno – upoštevajte vse aspekte spremljanja, evalvacije, upravljanja in pravnih zahtev.
10. Poskusite se izogniti kampanjskim »borbam za denar«, ko se odzivate na posamezne razpise; raje ravnajte strateško in proaktivno.
11. Previdno izberite svoje partnerje, saj boste morali z njimi tesno sodelovati kar nekaj časa.

Torej, ali se splača? Je mednarodno sodelovanje med uresničevanjem lokalnih akcijskih načrtov koristno?

Partnerji projekta ESIMeC se strinjamo, da je. Vsem sodelujočim mestom se je zdelo izjemno koristno, da smo se nekajkrat srečali in izmenjali izkušnje o implementaciji lokalnih akcijskih načrtov. Kot partnerji smo sodelovali skoraj pet let, in med nami so se razvili zaupni in iskreni odnosi, ki v prvi fazi projekta še niso bili prisotni. Razvili smo nove veščine in sposobnosti pa tudi povečali zaupanje v naše mednarodne izmenjave. Vpeljali smo strukturirane metode, s katerimi smo sledili procesom učenja in napredku, tako da smo lažje dokumentirali in ovrednotili, česa smo se naučili iz mednarodnega sodelovanja. To se kaže tudi v globini in intenzivnosti naših razprav.

Kaj sledi?

Partnerji projekta ESIMeC se bomo na zadnjem mednarodnem sestanku srečali februarja v Debrecenu, katerega tema bo ustvarjanje zaposlitev s podjetništvom. Potem bomo na podlagi ugotovitev skupaj oblikovali serijo receptov, ki bodo objavljeni kot nadaljevanje [ESIMeCove kuharice](#). Da vam zbudimo tek, smo prva dva recepta [že objavili](#).

Za organizacijo zaključnega dogodka bomo združili moči z drugima izvajalskima omrežjema – [EVUE](#) in [Roma-Net](#). Če vas zanima, kako dejansko uresničiti lokalni akcijski načrt, vas 3. marca 2015 prisrčno vabimo v Bruselj! Več informacij lahko

najdete [tukaj](#).

[Povezava do originalnega članka](#)

Več:

Več o omrežju ESIMeC: [Lokalna partnerstva za trajnostno rast](#)

Več o izvajalskih omrežjih: [Izkušnje pilotnih omrežij bodo izhodišča za URBACT III](#)
[Razvoj delovne sile osredotočen na potrebe po veščinah](#)